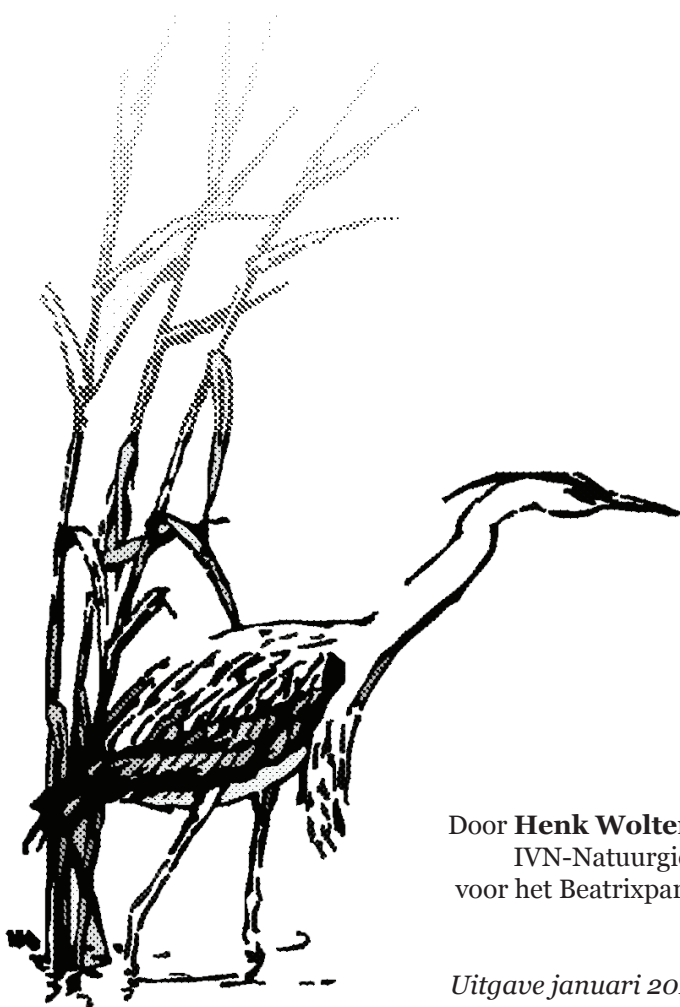

Bomen - wandelingen door het Beatrixpark

Door **Henk Wolters**
IVN-Natuurgids
voor het Beatrixpark.

Uitgave januari 2014

Dit zijn twee verschillend bomenwandelingen langs de naambordjes in het Beatrixpark.

Een lang gekoesterde wens, die dankzij financiële steun van de Vrienden van het Beatrixpark, het Oranjefonds en het Stadsdeel Amsterdam Zuid in mei 2013 bij het 75-jarig jubileum van de Vereniging Vrienden van het Beatrixpark gerealiseerd is.

Deze twee wandelingen overlappen elkaar nauwelijks en u kunt ze desgewenst combineren tot één lange wandeling. U begint dan met wandeling 1, maar gaat bij nr. 20 de Kastanjering niet linksaf op, maar rechtsaf en vervolgt uw weg bij Wandeling 2, nr. 4.

De Nederlandse namen van de bomen staan op de bordjes bovenaan, daaronder in cursief de wetenschappelijke (zogenaamde 'Latijnse') naam en soms daaronder extra een naam tussen 'aanhalingstekens'. Dan is het een cultuurvariëteit van de wilde soort. Deze wordt in het algemeen en ook hieronder steeds 'cultivar' genoemd. En op alle bordjes staat aan de linkerkant het logo van de Vrienden van het Beatrixpark, de Blauwe reiger.

Een algemene tip: in dit park zijn veel loslopende honden, dus liggen er ook veel uitwerpselen, vooral buiten de paden!

Meer weten?

Wij hebben in deze wandelingen heel veel bomen laten zien en beschreven, maar uiteraard niet allemaal. Mocht u nog meer willen weten, dan worden daarvoor **in het voorjaar, het najaar en de winter elke maand in het Beatrixpark door het IVN bomenwandelingen gegeven**. U kunt dan de bomen nog beter leren kennen: waaraan herken je ze, wat gebeurt er met ze in de verschillende seizoenen, hoe groeien ze, hoe planten ze zich voort?

En **in de zomermaanden** worden in de Artsenijhof speciale kruidenwandelingen gehouden. Hoe zien ze er uit, waar komen ze vandaan, welke stoffen zitten er in en waarvoor werden/worden ze gebruikt? Van de Gids voor de Artsenijhof, het zogenaamde Groene Boekje, is in 2012 een nieuwe druk verschenen. Op de website van de Vrienden van het Beatrixpark kunt u vinden waar deze te koop is.

Alle wandelingen worden gehouden van 14.00-15.30, vertrek steeds vanaf de parkingang Diepenbrockstraat, tegenover de Herman Heijermansweg. Iedereen kan meedoen en aanmelding vooraf is niet nodig. In de Artsenijhof zijn honden, ook aangelijnd, niet toegestaan. Kosten: een vrijwillige bijdrage voor het IVN. Info: *Henk Wolters, 020-6644506, henk.snezana@upcmail.nl*

Het is de bedoeling ook in 2014 deze wandelingen te houden. Volg daarvoor de aankondigingen op de websites van de Vrienden van het Beatrixpark of van IVN Afdeling Amsterdam en in de tijdschriften van deze verenigingen.

www.vriendenbeatrixpark.nl

Wandeling 1

Deze route gaat voornamelijk door het deel van het park waaraan in 2005 de status van Gemeentelijk Monument is toegekend, het zogenaamde 'oude' deel.

1. We beginnen bij de ingang aan de Diepenbrockstraat, tegenover de Herman Heijermansweg. Dit is ook het eindpunt.

Vóór de ingang zijn in het voorjaar van 2013 een aantal nieuwe bomen geplant. Dit zijn **eikensoorten**, allemaal nog zonder naambordje, maar wel interessant om hier te vermelden. Ze zullen te zijner tijd een imposante entree vormen, maar daar zullen we nog even geduld mee moeten hebben, want eiken zijn langzame groeiers. En in de kleine boomcirkel vlak bij het fietspad staat nu een **Sierappel** (*Malus 'Evereste'*). Dit is een recente Franse cultivar met hagelwitte bloemen en oranje- tot rode vruchten, die tot in de winter aan de boom blijven. Bij alle parkingangen is een exemplaar van deze boom geplant.

2. Het rode pad (Boerenweteringpad) een heel kort stukje inlopen.

Direct rechts een grote **Zilveresdoorn** (*Acer saccharinum*) met dikke stam, uit Noord-Amerika. De bladeren zijn aan de onderzijde behaard, hetgeen een zilverachtig effect veroorzaakt. In de herfst zijn ze mooi oranje-rood gekleurd.

3. Nu het eerste pad rechts ingaan.

Op de hoek de veel toegepaste cultivar *Acer saccharinum* '**Wieri**', waarbij de bladeren iets dieper ingesneden zijn. U kunt dat hier ter plekke goed vergelijken met de vorige boom. Ook gaan de takken op den duur enigszins gaan doorhangen. Direct daarachter zien we - nog zonder naambordje - enkele hoge struiken met langwerpige bladeren, sterk gerimpeld, met diepe nerven. Dit is de **Chinese sneeuwbal** (*Viburnum rhytidophyllum*). In de winter blijven de bladeren groen, maar bij vorst gaan ze hangen. De bloemetjes (april-mei, maar soms al veel eerder) zijn crème-wit en staan in platte tuilen aan het eind van de scheuten. Aan de overkant - ook nog zonder naambordje - enkele eveneens wintergroene struiken met langwerpige leerachtige bladeren, van boven glanzend donkergroen, en aan de onderkant bedekt met heel kleine zilverwitte schubben, hier en daar met minuscule bruine schubjes bespikkeld. De bloei valt in de late herfst met kleine witte bloemetjes die bij gunstig weer heerlijk geuren. Dit is een in 1927 door de Nederlandse boomkweker Johan Ebbing tot stand gebrachte succesvolle kruising van twee Japanse soorten uit de familie der Olijfwilgen, waar ook onze Duindoorn bij hoort en die naar hem vernoemd is als *Eleagnus x ebbingei*. Het maalteken in de naam geeft aan dat het een kruising is.

Vlak hierbij een nogal zeldzame **Witte moerbeï** (*Morus alba*), afkomstig uit China. Deze boom werd en wordt gebruikt voor de teelt van zijderupsen.

Iets verderop rechts enkele **Taxussen** (*Taxus baccata*) Deze worden later beschreven. Op de hoek een **Anna Paulownaboom** (*Paulownia tomentosa*) uit China, vernoemd naar onze koningin Anna Paulowna, met grote

viltachtige bladeren, die in mei met mooie staande lilakleurige trossen bloeit. De bloemknoppen zijn gevoelig voor de late vorst, zodat het helaas wel eens wil gebeuren dat de bloei minder uitbundig is.

Vlak voor de brug staat rechts een kort geleden geplante **Koreaanse lijsterbes** (*Sorbus 'Dodong'*), die nog geen naambordje heeft. Dit is een kruising van twee Aziatische lijsterbessen. De bladeren hebben een opvallende glans en kleuren in het najaar felrood.

Op het gazon een **Amerikaanse vogelkers** (*Prunus serotina*), een soort uit Noord-Amerika die ooit hier binnengehaald is als bodemverbeteraar van onze bossen, maar zich agressief ging gedragen ten opzichte van de inheemse soorten, waardoor hij al spoedig de naam Bospes kreeg.

En iets verderop een **Hemelboom** (*Ailanthus altissima*), een tweehuizige boom uit China met een ronde stam en grote geveerd samengestelde bladeren. Hij zaait zich hier gemakkelijk uit en toont af en toe zelfs invasief gedrag.

4. De brug oversteken en het koepeltje passeren.

Direct na de brug kunt u even het smalle paadje links omlaag inlopen, richting grote vijver. Hier staat een zogenaamd "insectenhotel", met verschillende soorten kamertjes. Hierin kunnen insecten overwinteren. Vooral lieveheersbeestjes, vlinders en solitaire bijen en wespen maken hier gebruik van. Dit is een geschenk ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van het park.

En nu gaan we meteen terug naar de Kastanjerijng.

We staan hier aan het begin van de Kastanjerijng, een van de kroonjuwelen van het park. Deze is geheel beplant met **Witte paardenkastanjes** (*Aesculus hippocastanum*). Tussen deze wilde soort staan een aantal cultivars, '**Baumanni**' genaamd, die weliswaar mooie gevulde bloemen geven, maar geen vruchten. De binnenrij is omstreeks 1990 tijdens een hevige storm geheel omgewaaid en enkele jaren later opnieuw beplant

5. Het eerste pad rechts ingaan.

Dit wordt het Coniferenlaantje genoemd en aanstonds zullen we zien waarom. Links een hoge **Douglas** (*Pseudotsuga menziesii*), uit het noordwesten van Noord-Amerika. Deze bomen kunnen daar 100 m hoog worden, maar hier halen ze ongeveer de helft. Bijzonder zijn de kegels, waaraan we drie "tanden" aan de vrijstaande dekschubben kunnen zien.

Hier tegenover een **Tranenden** (*Pinus wallichiana*), afkomstig uit de hoge bergen van Bhutan. Zijn naam heeft hij te danken aan de hangende naalden. Bijzonder is dat ze in pakjes van vijf bij elkaar zitten, terwijl dat er bij de meeste dennen twee zijn.

Iets verder staat een **Draadvormige Sawaracypres** (*Chamaecyparis pisifera 'Filifera'*), een schijnacypres met zeer fijne 'bladeren', afkomstig uit de bergen van Japan. Dit is de cultivar Filifera, waarbij de bladeren nog fijner zijn, draadvormig.

Net voorbij het bankje aan de linkerkant een **Japane notenboom** (*Ginkgo biloba*). Een zeer oude soort met diverse bijzondere kenmerken. Zo zijn de bladeren in twee lobben verdeeld en staan de nerven in de vorm van waiertjes. Dit exemplaar is een vrouwtjesboom. In het

najaar komen hier vruchtjes aan die geel gekleurd zijn en nogal zurig ruiken.

Aan de overzijde een **Schijnbeuk** (*Nothofagus antarctica*). Schijnbeuken komen voor op het zuidelijk halfrond en zijn verwant aan onze beuken. Deze soort staat in het zuiden van Chili, tot op het onherbergzame Vuurland. Kleine blaadjes en streepjes (lenticellen) op de stam. Hierna een **Nootkacypres** (*Xanthocyparis nootkatensis*), uit het noordwesten van Noord-Amerika. Dit is een van de vele cypresachtige coniferen. Deze hebben allemaal waaiertjesvormige bladeren in plaats van naaldvormige. Bij deze soort hangen ze steil omlaag. Vervolgens een **Lawsoncypres** (*Chamaecyparis lawsoniana*), ook een waaiertjesboom, weer uit het noordwesten van Noord-Amerika. Deze behoort net als de vorige tot de zogenaamde schijncypressen, vroeger nogal misleidend dwergcypressen geheten. Hier tegenover een **Europese lariks** (*Larix decidua*). De meeste coniferen zijn groenblijvend in de winter, maar Lariksen zijn een uitzondering. Die laten in het najaar hun naaldjes vallen en lopen in het voorjaar weer uit. De kegeltjes zijn klein en blijven nog lang aan de twijgen zitten.

Op de hoek een grote struik met leerachtige bladeren. Dit is een **Laurierkers** (*Prunus laurocerasus*).

En iets om de hoek een **Eenstijlige meidoorn** (*Crataegus monogyna*). Meidoorns zijn vaak struiken, soms bomen, met dichte vertakkingen en veel doorns. Een geslacht met heel veel soorten, merendeels in Noord-Amerika, die gemakkelijk met elkaar kruisen. De bloemen zijn klein en wit, de vruchten rood.

Naar rechts zien we het zogenaamde Berkenlaantje. Dit lopen we niet in, maar op de hoek staan twee mooie vertegenwoordigers van de Berken.

Een **Zwarte berk** (*Betula nigra*), uit Noord-Amerika. Bij Berken denken we altijd aan een witte stam, maar er zijn ook andere, zoals deze. Jonge exemplaren hebben een roodachtige schors, die later naar grijszwart verkleurt.

En een **Zachte berk** (*Betula pubescens*). Deze is hier inheems en staat graag op enigszins vochtige bodem. Hij is te herkennen aan de jonge twijgen en bladstelen die behaard zijn en aan de horizontale strepen op de stam. In het bosje achter deze boom staat een dood exemplaar met op de stam een aantal Berkenzwammen. En op enkele andere bomen kunnen we zogenaamde heksenbezems zien. Dat zijn woekeringen van heel veel kleine takjes op één enkele tak, die veroorzaakt worden door een schimmel.

Ook staan hier twee **Ierse taxussen** (*Taxus baccata 'Fastigiata'*). *Fastigiata* betekent 'omhoog gericht' en we zien de takken inderdaad recht omhoog gaan. Deze unieke speling der natuur werd in 1780 in Ierland gevonden en alle andere exemplaren, waar ook ter wereld, zijn klonen hiervan.

6. We gaan voorlangs de eendenvijver (aan de rechterkant)

Direct achter het houten hek een **Blauwe edelspar** (*Abies procera 'Glauca'*). Een kolossale boom uit Noord-Amerika, die wij met de kerst als 'Nobilis' in onze huiskamers zetten. Bovenin de boom staan enkele grote

kegels, maar deze zullen net als bij alle **Zilverparren** (*Abies*) nooit compleet van de boom vallen, maar altijd in losse schubben.

Hier tegenover een **Kaukasische vleugelnoot** (*Pterocarya fraxinifolia*), uit de rivierdalen van de Kaukasus. Een imposante boom met grote samen-gestelde bladeren, die worteldruk veroorzaakt en ook gemakkelijk wortelopslag maakt, waardoor hij meer geschikt is als parkboom dan als stadsboom. De kleine gevleugelde nootjes hangen in de herfst in sliertjes aan de takken. En een **Haagbeuk** (*Carpinus betulus*), die ondanks zijn naam geen familie van de Beuk is, maar van de Berk en de Hazelaar. De bladeren hebben een dubbel gezaagde rand en de stam is vaak geplooid, wat men noemt 'gespierd'.

6a. *U kunt nu als u wilt een kort uitstapje maken op de zogenaamde Bloemenweide.*

Midden op het gazon staat een **Koningslinde** (*Tilia x europaea 'Pallida'*), waarvan de takken tot op de grond reiken. Dit is een cultivar van de Hollandse linde. Op wandeling 2 zullen we hiervan een zeer bijzonder exemplaar te zien krijgen. Aan de rechterkant een **Eenbladige es** (*Fraxinus excelsior 'Diversifolia'*). Essen hebben doorgaans samengestelde bladeren met veel deelblaadjes, maar de natuur heeft hier voor een bijzondere uitzondering gezorgd. Deze heeft enkelvoudige bladeren, die 8-12 cm lang zijn.

Bij de sloot staan enkele **Sassafrassen** (*Sassafras albidum*), bomen uit het noordoosten van de VS.

Onmiskkenbaar vanwege de verschillende bladvormen aan dezelfde boom. Deze exemplaren zijn hier geplant ter herinnering aan professor Jan Lever (1922-2010), erelid van de Vrienden van het Beatrixpark, aan wie de Vereniging veel te danken heeft.

Links hiervan twee **Tupelobomen** (*Nyssa sylvatica*), afkomstig uit de natte gebieden in het oosten van de VS. Daar wordt het hout voor velerlei doeleinden gebruikt. Bij ons worden ze uitsluitend als sierboom geplant, dit vanwege de vlamvend rode herfstkleur.

7. *We vervolgen het pad langs de eendenvijver.*

Vlak voor de kleine kruising staan een aantal hoge bomen met nogal kronkelige stammen. Dit zijn **Honingbomen** (*Sophora japonica*), anders dan de naam doet vermoeden oorspronkelijk afkomstig uit China. Ze lijken veel op Robinia's, maar zijn op een aantal kenmerken duidelijk anders.

8. *Bij de kruising gaan we rechtsaf en lopen richting uitgang.*

Rechts een aantal grote **Hulststruiken** (*Ilex aquifolium*) en weer enkele fraaie **Nootkacypresen** (*Xanthocyparis nootkatensis*), die we zojuist al in het Coniferenlaantje zagen.

9. *Het pad rechts een kort stukje inlopen.*

Bij de hoek een **Goudenregen** (*Laburnum anagyroides*), vaak struikachtig, soms een boom. In elk geval doet hij zijn naam alle eer aan met zijn lange trossen heldergele bloemen. De peulen zijn bruinachtig, een beetje gedraaid en bevatten zwarte zaden die zeer giftig zijn.

Direct na de dikke Zilveresdoorn (rechts) enkele

struiken, nog zonder naambordje, met lichte spikkeltjes op de stammetjes. Dit is de zeldzame **Pimpernoot** (*Staphylea pinnata*), afkomstig uit Midden- en Zuid-Europa. In mei vol hangende pluimen met witte bloemetjes. Echt bijzonder zijn de vruchten. Dat zijn tweelobbige lampionnetjes met daarin enkele ronde, harde, bruine zaden die als ze rijp zijn gaan klapperen.

10. *Keer nu om, sla op de hoek rechtsaf en ga verder richting uitgang.*

Even buiten het hek staat een groep **Rode paardenkastanjes** (*Aesculus x carnea*). De x in de Latijnse naam geeft aan dat dit een kruising is, en wel van de Witte paardenkastanje uit Europa en de Noord-Amerikaanse Pavia, een kastanjesoort met felrode bloemen.

11. *Hier omkeren en het rechterpad aanhouden, langs het water.*

Rechts een nog jonge **Himalayaceder** (*Cedrus deodara*). Deze heeft een markant silhouet, met een iets overhangende top en sierlijk afhangende takken. De naalden zijn langer en zachter dan van de overige ceder-soorten. Bij Ceders staan de naalden met tien samen in een pakje, net als bij de Larix, maar hier blijven ze in de winter aan de boom en bij de Larix niet. De kegels zijn groot en rond, maar vallen nooit compleet van de boom.

Enkele meters verder een **Japanse taxus** (*Taxus cuspidata*), die vlak naast de gewone Taxus staat, zodat u ze goed kunt vergelijken. De Japanse heeft iets kortere naalden, meer omhoog gericht, wat stijver, met een stekelpuntje. En een heel duidelijk verschil is dat het grijsgroene zaad meer uit het rode omhulsel omhoog steekt.

Nu volgt een hoge **Kaukasische spar** (*Picea orientalis*), een niet al te brede boom, die op zijn natuurlijke standplaats in de bergen aldaar 50 meter hoog kan worden, met een stamdoorsnede van 2 meter. De naalden zijn de kleinste van alle sparren en ook de kegels zijn nogal klein.

Op de splitsing een **Treurberk** (*Betula pendula* 'Tristis'). Tristis is een cultivar van de Ruwe berk, waarvan de benaming 'pendula' al aangeeft dat de takken overhangend zijn. Bij Tristis is nog eens extra het geval. Daar hangen de dunne takken loodrecht naar beneden.

Langs het pad een groep **Rhododendrons** (*Rhododendron sp.*) en een aantal **Palmboompjes** (*Buxus sempervirens*). Op de grasstrook langs het water eerst enkele grote **Canadese populieren** (*Populus x canadensis* 'Robusta'), waarvan er heel veel in het park staan en die we later zullen beschrijven.

En iets verder een **Sierappel** (*Malus* 'Profusion'). Een Nederlandse cultivar uit 1938, rijk bloeiend. De bloemen zijn diep paarsrood, de vruchten bloedrood.

In dit gedeelte staan veel **Taxussen** (Venijnbomen, *Taxus baccata*). Taxus is een van de weinige coniferen die in land inheems zijn. Het zijn tweehuizige bomen. In het voorjaar zijn de mannetjes goed te herkennen aan de stuifmeelzakjes, in het najaar de vrouwtjes aan de rode schijnbessen. Alle delen van de plant zijn uitermate giftig. Rechts enkele **Meelbessen** (*Sorbus aria*). Bomen uit Midden- en Zuid-Europa, die graag op kalkhoudende

bodem staan. Het blad is enkelvoudig, ovaal, met ondiep getande rand. Aanvankelijk is het aan beide kanten viltig behaard, later wordt de bovenkant glad.

12. *Bij de zeer dikke Canadapopulier gaan we met een scherpe hoek linksaf.*

Eerst zien we op het gazon rechts nog even een **Blauwe ceder** (*Cedrus libani* 'Glauc Group'). Deze soort komt uit het Atlasgebergte en werd vroeger *Cedrus atlantica* genoemd. Het was eind vorige eeuw een populaire boom, vooral voor voortuinen, waar ze inmiddels zeer dominant geworden zijn omdat het snelle groeiers zijn.

13. *Aan het eind van dit korte pad met een scherpe hoek rechtsaf.*

In het perk aan de rechterkant prijkt een fraaie groep **Chinese jeneverbessen** (*Juniperus chinensis*).

Juniperus is een groot geslacht van zo'n 60 soorten, voornamelijk verspreid over het noordelijk halfrond. Ze zijn allemaal tweehuizig en hebben tot vlezige bessen gereduceerde kegels, die er enkele jaren over doen om rijp te worden. Deze Chinese soort bezit tegelijkertijd priemvormige en schubvormige bladeren.

Hiertussen staan ook enkele **Keteleeri-jeneverbessen** (*Juniperus chinensis* 'Keteleeri'). Dit is een van de vele cultivars van de Chinese jeneverbes. Hij heeft een mooie kegelvormige kroon en is vernoemd naar J.B. De Keteleer, een destijds bekende Franse boomkweker van Belgische afkomst uit de 19e eeuw.

Op het gazon aan de overzijde staat een van de kroonjuwelen van het park, een **Amoer-kurkboom** (*Phellodendron amurense*). Net als de Kurkeik, waarmee hij nog wel eens verward wordt, maar waarvan blad, bloei en vruchten heel anders zijn, heeft deze boom een dikke kurkachtige schors, die diep gegroefd is. Het blad is in de herfst schitterend goudgeel.

Hiernaast een **Groenblijvende eik** (*Quercus x turneri* 'Pseudoturneri'), ook een van de kroonjuwelen van het park. Dit is een kruising van onze inheemse bladverliezende Zomereik en de wintergroene Steeneik uit Zuidoost-Europa. Onder de boom kunnen we zien dat hij wel zijn blad laat vallen, maar niet alles tegelijk.

Terug op het pad zien we links de **Kustsequoia** (*Sequoia sempervirens*), uit het noordwesten van Noord-Amerika. Dit kan een reuzenboom worden van zo'n 100 meter hoog, met een stamdoorsnede van 8 meter. Maar daar is veel geduld voor nodig, want hij kan meer dan 1000 jaar oud worden.

En vlak daarachter een **Japanse kurkboom** (*Phellodendron japonicum*), een soort die we hier niet vaak zien. Deze heeft echter geen echte kurklaag zoals de buurman, de Amoer-kurkboom, maar een netwerk van vrij dikke richels op de stam.

14. *Bij de ronde bank (de zogenaamde Rosenthal-bank) gaan we linksaf.*

Aan de linkerkant langs het slootje twee **Moerascypressen** (*Taxodium distichum*). Naaldverliezende coniferen uit de moerasgebieden van het zuidoosten van de VS. Om daar toch te kunnen overleven hebben ze speciale wortels die boven het water uitsteken, zogenaamde ademwortels. We

kunnen ze rondom deze twee bomen een klein beetje zien. Op Wandeling 2 volgt een nog beter voorbeeld.

En aan de overkant van het water enkele **Hopbeuken** (*Ostrya carpinifolia*), uit Zuidoost-Europa, waarvan het blad sterk lijkt veel op dat van de Haagbeuk. Maar verder zijn er duidelijke verschillen, zoals de ruwe stam en de markante vruchten die in het najaar als hopbellen aan de takken hangen.

Iets verder rechts in het bosje staat een al stevige **Mammoetboom** (*Sequoiadendron giganteum*), net als de Kustsequoia uit het noordwesten van Noord-Amerika. Deze staat in de gebergten van de Rocky Mountains. Ook deze kan zo'n 100 meter hoog en 1000 jaar oud worden.

15. De viersprong die direct hierna komt oversteken en het verharde pad dat met een bocht omhoog loopt volgen.

Links een **Zomereik** (*Quercus robur*), inheems in grote delen van Europa en ook bij ons. Een sterke boom die eeuwen oud kan worden. Bij de Zomereik hebben de bladeren een korte bladsteel en een lange steel aan het napje, bij de Wintereik is dat net andersom.

Daarna een **Gewone beuk** (*Fagus sylvatica*), gemakkelijk te herkennen aan de rechte stam met grijze schors. Die schors is zeer dun en heel gevoelig voor zonnebrand en daarom plaatst de beuk zijn blaadjes in een zogenaamd bladmozaiek, zodanig dat de zonnestralen nooit de schors kunnen beschadigen.

En rechts een nogal knoestige **Valse acacia** (*Robinia pseudoacacia 'Bessoniana'*), in de wandeling gewoonweg, maar ten onrechte Acacia genaamd. Afkomstig uit Noord-Amerika en sinds 1600 in Europa. De bloemen staan in roomwitte trossen en hebben een aangename geur. De boom die hier staat is de cultivar 'Bessoniana', die een rechte stam heeft en daardoor geschikt is als straatboom.

16. Aan het eind linksaf.

In het bosje links een **Amerikaanse eik** (*Quercus rubra*), die maar liefst vier stammen heeft. Deze soort heeft een grijsachtige gladde schors en getande en genaalde bladeren met een oranjebruine tot dieprode herfstkleur. Ook staan hier veel mooie **Haagbeuken** (*Carpinus betulus*).

Aan de overkant een **Oranjekers** (*Idesia polycarpa*), een tweehuizige boom uit China. Dit is een vrouwtjesboom, het mannetje staat iets verderop. In het najaar hangen hier trossen oranje- of rode bessen aan.

Daarnaast een **Tulpenboom** (*Liriodendron tulipifera*), uit Noord-Amerika. Deze is goed te herkennen aan het merkwaardige blad, dat aan de bovenzijde v-vormig ingesneden is, 'gekeept' heet dat. De bloemen doen enigszins denken aan tulpen, vandaar de naam.

17. Het verharde pad vervolgen - tot het tweede pad links (onverhard).

Eerst zien we nog aan de rechterkant vlakbij de stenen hond een nog jonge **Oosterse plataan** (*Platanus orientalis 'Digitata'*). Deze komt uit Zuidoost-Europa en heeft dieper ingesneden lobben dan de Gewone plataan (*Platanus x hispanica*). Bij deze cultivar 'Digitata' zijn ze nog eens extra diep ingesneden

Hierna staan aan weerszijden veel **Zwarte dennen**

(*Pinus nigra*), **Taxussen** (*Taxus baccata*) en een enkele **Grove den** (*Pinus sylvestris*)

18. Nu het onverharde pad links een kort stukje inlopen. Aan weerszijden een groot aantal **Zwarte dennen** (*Pinus nigra*), uit Midden- en Zuid-Europa. De naalden zijn vrij lang, donkergroen, gekromd, met een scherpe punt. Deze bomen zijn zeer windvast en bestendig tegen zout en zijn daarom in grote aantallen in de duinen aangeplant.

19. Meteen het eerste pad rechts (onverhard) ingaan. Op de hoek zien we enkele hoge Lariksen (*Larix decidua*) en in het bosje aan de linkerkant veel Douglasbomen (*Pseudotsuga menziesii*). Aan beide zijden staan **Zomerlindes** (*Tilia platyphyllos*), ook wel Grootbladige linde genaamd. Dit zijn grote bomen met brede kronen, afkomstig uit Midden- en Zuid-Europa. Ze lopen iets eerder uit dan de Winterlinde (*T. cordata*) en maken veel wortelopslag.

20. Aan het eind de Kastanjering linksaf opgaan. Vervolgens met de bocht meelopen, het koepeltje passeren, het bruggetje over en aan het eind van het pad linksaf het verharde rode pad tot de uitgang, waar u ook begonnen bent.

Wandeling 2

Deze wandeling gaat langs een aantal herinneringen aan de Floriade van 1972, zoals de Kastanjerijng, het Ereplateau en de Artsenijhof.

Mocht u Wandeling 2 als eerste lopen, dan kunt u de boombeschrijvingen van de nummers 1 tot en met 4 vinden onder Wandeling 1, nummers 1 tot en met 4.

1. We beginnen bij de ingang aan de Diepenbrockstraat, tegenover de Herman Heijermansweg. Dit is ook het eindpunt.

2. Het rode pad (Boerenweteringpad) een heel kort stukje inlopen en het eerste pad rechts ingaan.

3. De brug oversteken en het koepeltje passeren.

*4. Rondom de vijver de Kastanjerijng volgen. Onderweg zien we boven de omheining een **Bruine beuk** (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') uitsteken.*

5. Bij het eind van de houten omheining het verharde pad blijven volgen.
Bij het eind van de omheining op het gazon aan de overkant, twee jonge exemplaren van de **Zachte eik** (*Quercus pubescens*). Een boom uit de bossen van Midden- en Zuid-Europa, die zijn naam dankt aan de viltige beharing van de knoppen, de jonge twijgen, de onderzijde van het blad en het napje waar de eikel in zit.

Op het gazon achter de omheining staan enkele **Zwarte lindes** (*Tilia x europaea* 'Zwarte linde'), een Nederlandse cultivar die zeer winterhard is. Hij heeft een stevige stam met zware zijtakken die breed uitgroeien. Ze zijn nogal donker getint, vandaar de naam.

Aan de linkerkant, iets verderop, enkele **Japanse sierkersen** (*Prunus serrulata* 'Kanzan'). Van de talloze Japanse sierkersen is Kanzan de meest bekende. De bloei is uitbundig en valt in mei, met dichte trossen van dubbel gevulde rose bloemen. Het belang zit in de sierwaarde, want vruchten komen er maar zelden.

Aan de overkant een **Colchische esdoorn** (*Acer cappadocicum*), uit de Kaukasus en West-Azië. De bladeren lijken op die van de Noorse esdoorn, maar zijn bij deze soort niet getand. In de herfst worden ze knalgeel.

Op de hoek een **Noorse esdoorn** (*Acer platanoides*), de meest noordelijke van de Europese esdoorns. De bladeren hebben vrij diepe, stomp ingesneden lobben die getand zijn.

6. Nu kunt u meteen rechtsaf het gazon op (let op de uitwerpselen van honden!), langs de waterkant lopen, tot in het gazon een klinkerpaadje verschijnt. Dit blijven volgen tot het geasfalteerde pad.

6a. Alternatief: rechtsaf het gebogen bestrate pad volgen.
We zien al direct een groep **Watercypressen** (*Metasequoia glyptostroboides*). Dit is een van de weinige coniferen die in de winter zijn naaldjes verliest. Deze soort was aanvankelijk alleen in fossiele vorm

bekend, maar werd tot grote verrassing omstreeks 1940 in levende lijve in China aangetroffen.

Iets verderop een **Mispel** (*Mespilus germanica*), die ondanks zijn kromheid in het najaar vol vruchten zit. Die zijn rond, een beetje afgeplat, bruinachtig, ruwig, met een vijftalig kroontje en eigenlijk pas rijp en eetbaar nadat ze een tijdje hebben liggen gisten.

Hierna een groepje grote **Robusta-populieren** (*Populus x canadensis 'Robusta'*), die we al eerder zagen. Vlakbij het water een nogal zeldzame **Kaukasische els** (*Alnus subcordata*), die graag in vochtige bossen staat en gezien zijn forse omvang het hier kennelijk naar zijn zin heeft. Een markante **Chinese slangenschorsedoorn** (*Acer davidii*). Deze boom heeft zijn bijzondere naam te danken aan de sierlijke lengtestrepen op stam en takken. Dit verschijnsel komt voor bij slechts een kleine groep esdoornsoorten.

Een **Perzische parrotia** (*Parrotia persica*), uit Noord-Iran. Een zeer vroege bloeier die op dezelfde wijze bloeit als de Toverhazelaar, maar dan in donkerrood. De bladeren kleuren in de herfst dieprood. Hoewel de bast net als bij de Plataan afschilfert is hij daar geen familie van. Een nog jonge **Chinese gummiboom** (*Eucommia ulmoides*). Alle delen bevatten latex, de grondstof van rubber, maar echt veel produceert hij niet. Daarvoor moeten we bij de tropische Rubberboom en Heveaboom zijn. Aan de slootkant twee **Moerascypressen** (*Taxodium distichum*), die we al eerder zagen. Bij deze exemplaren zijn de zogenaamde adem- of kniewortels beter te zien. Ook staat hier weer een **Kustsequoia** (*Sequoia sempervirens*), die we al op Wandeling 1 zagen.

Een **Rode kerspruim** (*Prunus cerasifera 'Nigra'*). De wilde soort groeit van Zuidoost-Europa tot ver in Azië en heeft groene bladeren. De Nigra is een Amerikaanse cultivar hiervan met mooi purperrood blad en wordt daarom veel als sierboom aangeplant.

Iets verder rechts een **Amerikaanse linde** (*Tilia americana*). Deze onderscheidt zich van de andere lindesoorten door zijn buitengewoon scheve bladvoet en de zeer grof getande bladrand.

Tenslotte een groep monumentale exemplaren van de **Spaanse aak** (*Acer campestre*), ook wel Veldesdoorn genaamd. Dit is de enige esdoornsoort die in ons land inheems is. De bladeren zijn vrij klein, drie- of vijflobbig, de bladstelen bevatten melksap en op de twijgen zitten vaak kurklijsten.

Hier tegenover, aan de rand van het grote speelveld, naast de zit-ring, twee **Reuzenzilversparren** (*Abies grandis*), uit Noord-Amerika. Daar kunnen ze 80 m hoog worden, bij ons maximaal 40 m. Opvallend zijn de lange, platte naalden, die in één vlak staan. Deze exemplaren zijn geplant in april 2006 als geschenk van de Vrienden van het Beatrixpark ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Vereniging en de toekenning van de status van gemeentelijk monument aan het oudste deel van het park.

7. Aan het eind linksaf en geasfalteerde pad blijven volgen tot iets voorbij de grote stenen hond.

Hier staan aan weerszijden veel **Zwarte dennen** (*Pinus nigra*), **Taxussen** (*Taxus baccata*) en een enkele **Grove den** (*Pinus sylvestris*). In het gazon een

Oosterse plataan (*Platanus orientalis 'Digitata'*). Deze is al beschreven in Wandeling 1 onder nummer 17.

8. *Het klinkerpaadje aan de linkerkant opgaan en over het ereplateau wandelen, dat gerekend naar hetgeen we thans te zien krijgen zijn naam geheel waarmaakt.*

Rechts zien we een mooie groep **Haagbeuken** (*Carpinus betulus*). Op de hoek een **Driebloemige esdoorn** (*Acer triflorum*), zo genoemd omdat de bloemetjes met drietallen bij elkaar staan. Een andere naam is Ruwe esdoorn, dit vanwege de opvallend ruwe schors, kurkachtig, met ribbels die heel karakteristiek langs de rand omkrullen.

Een nog jonge **Gevlekte Japanse zelkova** (*Zelkova japonica 'Variegata'*), een weinig gekweekte cultivar, die door zijn bonte blad een levendig effect geeft.

Een **Smalbladige catalpa** (*x Chitalpa tashkentensis*). Dit is een vrij nieuwe, maar reeds succesvolle kruising, die van beide ouders de goede eigenschappen heeft meegekregen. Daardoor bloeit hij met mooie trossen grote trompetvormige bloemen, maar doet hij het ook goed op arme grond en is zeer droogteresistent.

Rechts een **Moseik**, ook wel Turkse eik genaamd (*Quercus cerris*), uit de Balkan en Turkije. De napjes waar de eikels in zitten zijn begroeid met lange, teruggelobben, behaarde schubben, die aan mos doen denken. Ook de knoppen zijn begroeid, met harige borstels.

Vervolgens een nog kleine **Rode walnoot** (*Juglans regia 'Purpurea'*). Een zeldzame cultivar, die niet hoog wordt en weinig vruchten geeft, maar wel heel mooie diep-wijnrode bladeren heeft en vooral vanwege de sierwaarde wordt toegepast.

Een **Papiermoerbe** (*Broussonetia papyrifera*). De bladvormen zijn zeer variabel, soms ovaal, soms diep ingesneden en gelobd. Van boven voelt het ruw aan, de onderkant is wollig behaard. In China en Japan wordt van de schors al eeuwenlang papier gemaakt van hoogwaardige kwaliteit.

Rechts een **Drielobbige esdoorn** (*Acer buergerianum*), een boom met ruwe schors, uit China en Japan. De bladeren hebben drie markant voorwaarts gerichte hoofdnerf die uitlopen in drie lobben.

9. *Op de hoek van het ereplateau gaan we naar rechts, tot het geasfalteerde pad.*

Links enkele **Lantarentjesbomen** (*Koelreuteria paniculata*). Deze worden ook wel Blazenbomen genoemd vanwege de blaasvormige vruchten. Het blad is samengesteld, bij het uitlopen rood, wordt later groen en kleurt aan het eind van de zomer warmgeel.

Rechts een **Japanse esdoorn** (*Acer palmatum 'Shishigasira'*). Japanse esdoorns zijn er in vele soorten en maten. Shishigasira betekent 'leeuwenkop' en verwijst naar de bladtrossen, die gelijkenis zouden tonen met de manen van Shishi, de mythologische leeuw uit het Japanse theater. In het verhoogde perk staat een van de mooiste bomen van het park, namelijk de **Zakdoekjesboom** (*Davidia involu-crata*), afkomstig uit China. Hij bloeit omstreeks halverwege mei. De eigenlijke bloemetjes zijn klein, maar worden omhuld door twee spectaculaire spierwitte blaadjes, die aan wuivende zakdoekjes of vlaggetjes doen denken en een feestelijk effect opleveren.

10. Nu even een kort stukje rechtsaf

Aan de linkerkant een **Doodsbeenderenboom** (*Gymnocladus dioica*), uit Noord-Amerika.

Als in de herfst de afgevallen bladeren zijn vergaan blijven de grote, gebogen bladstelen over. Die lijken een beetje op een rib met een knobbeltje eraan, een beetje knekelachtig, vandaar deze bijzondere naam.

11. Hier omkeren en het geasfalteerde pad volgen.

Een stuk verder rechts een **Duivelswandelstok** (*Aralia elata*), die zijn naam helemaal waarmaakt, want op de takken zitten overal gemene kleine stekeltjes waar je je handen gemakkelijk aan kunt openhalen. Let ook even op de kolossale bladeren en de speciale constructie waarmee ze bevestigd zijn.

Even rechts om de hoek een **Geoorde magnolia** (*Magnolia fraseri* 'Galaxy'). Magnolia's zijn een van de oudste plantengroepen en dragen nog diverse 'primitieve' kenmerken. Deze soort komt uit het oosten van de VS en heeft geoorde blaadjes.

Galaxy is hier een cultivar van en heeft purperrode bloemen die sterk geuren.

Als we hier nog even links kijken zien we een **Hazelaar** (*Corylus avellana*), een struik met veel rechte stammetjes, waarvan er heel wat in het park staan. De vroegste bloeier van het jaar met minuscule, maar onvergetelijke karmijnrode vrouwelijke bloemetjes. De noten zitten in een omhulsel dat aan de top open is.

12. Nu terug en linksaf, langs de grote speelweide, rechts een gracht

Op de hoek staat een **Italiaanse populier** (*Populus nigra* 'Italica'), een markante zuilvormige boom met plankwortels. Hiervan bestaan alleen mannelijke exemplaren, want dit is geen natuurlijke soort, maar een speling der natuur, ooit in Noord-Italië gevonden, waarvan alle andere exemplaren klonen zijn. Deze boom werd vanwege zijn architectonische kwaliteiten graag door Berlage toegepast in Amsterdam-Zuid.

In het gazon langs het water een **Pluimes**, ook wel **Manna-es** (*Fraxinus ornus*), uit Zuidoost-Europa. De meeste Essen hebben onopvallende bloemen. Deze soort heeft echter een rijke bloei, in de maand mei, met grote opstaande pluimen, die vol roomwitte, sterk geurende bloempjes zitten.

Twee **Sneeuwklorkjesbomen** (*Halesia monticola*), uit het zuidoosten van de VS. Een echte sierboom, waar de witte bloemen als sneeuwklorkjes in rissen onder de bladeren hangen. De vruchten zijn houtig en hebben als bijzonderheid vier overlangse vleugels.

Een **Gewone es** (*Fraxinus excelsior* 'Wentworthii'), maar niet helemaal 'gewoon', want dit is een nogal zeldzame cultivar, die een enigszins overhangende, treurende vorm heeft.

Vervolgens links een groep **Gewone platanen** (*Platanus x hispanica*). Deze overbekende boom is geen zuivere soort, maar een kruising van de **Oosterse plataan** (*P. orientalis*), die we al eerder hebben gezien, en de **Westerse plataan** (*P. occidentalis*) die het in ons milieu niet echt naar zijn zin heeft. Platanen zijn gemakkelijk te herkennen aan de afschilferende schors, de grote, leerachtige, handvormig ingesneden bladeren en

de bolletjes die vrijwel de hele winter aan de boom blijven hangen. Rechts een **Gewone es** (*Fraxinus excelsior* 'Westhofs Glorie'). Essen zijn hier inheems. Grote bomen met samengesteld blad dat geen herfstkleur heeft en onmiskenbare zwarte knoppen in de winter. Ze zijn tweehuizig, maar kunnen ook eenhuizig zijn. De zaadjes zitten in platte vleugeltjes en blijven lang aan de boom. Westhofs Glorie is een veel toegepaste Nederlandse cultivar uit 1949, een sterke boom met rechte stam, is windbestendig, maar geeft zelden vruchten. Links een **Monumentaaliep** (*Ulmus minor* 'Sarniensis'). Een hoog opgaande zuilvormige boom met een kaarsrechte stam die net als de Italiaanse populier graag door Berlage werd gebruikt voor de beplanting van Amsterdam-Zuid, maar helaas zeer gevoelig is gebleken voor de iepziekte.

Iets verder een groep van vier **Amberbomen** (*Liquidambar styraciflua*), uit Noord-Amerika, met een geribbelde schors en kurklijsten op de takken. De bladeren kleuren in de herfst fel geel-oranje-rood. In herfst en winter blijven de stekelige, houtige zaadbolletjes vaak hangen.

Hier tegenover staat het allernieuwste pronkstuk van het park, de **Koningslinde** (*Tilia x europaea* 'Pallida'). Deze boom, omsloten door een monumentaal sierhek, is geplant ter herinnering aan de troonswisseling op 30 april 2013. Vanwege de naam én het 75-jarig bestaan van het Beatrixpark heeft Amsterdam voor deze locatie gekozen. Bij bijzondere gelegenheden zoals deze worden volgens oude traditie vaak Lindes geplant.

Vervolgens zien we aan weerszijden twee grote **Treurbeuken** (*Fagus sylvatica* 'Pendula'). De Treurbeuk is een oude Engelse selectie. De takken hangen in grote bogen af en kunnen, zoals hier het geval is, de grond bereiken. En als ze de kans krijgen gaan ze opnieuw wortelen.

Iets verderop staat op de hoek een nog jong exemplaar van de **Japane storaxboom** (*Styrax japonicus*). Een sierlijke boom met op den duur een pagodeachtige groeivorm, die 4 meter hoog kan worden. Hij bloeit in mei-juni met hangende trossen vol witte klokjes, die een lekkere geur verspreiden. In de herfst krijgt het blad een mooie oranje kleur.

Hier tegenover een **Purperesdoorn** (*Acer pseudoplatanus* 'Purpureum'), een oude cultivar van de Gewone esdoorn met diep purper gekleurde bladeren.

13. Hier rechtsaf, de houten brug over, naar het nieuwere gedeelte van het park.

Vlak voor de brug aan weerszijden struiken van de **Gele kornoelje** (*Cornus mas*), een van de vroegste bloeiers van het park. De bloemetjes zitten in kleine schermpjes, die door gele omwindselbladeren worden ingesloten. De vruchten zijn rood en smaken nogal zurig.

Aan de overzijde direct rechts zien we, nog zonder naambordje, op zijn meest karakteristieke standplaats, namelijk met de voeten in het water, een **Zwarte els** (*Alnus glutinosa*). Wellicht is dit exemplaar hier niet geplant, maar op natuurlijke wijze opgekomen. Alle elzensoorten zijn goed herkenbaar aan de zogenaamde 'propjes'. Iets verder een **Gewone trompetboom** (*Catalpa bignoniodes*), uit het zuidoosten van de VS. Hartje zomer staat hij in bloei met opstaande, bekervormige witte bloemen, aan de binnenkant gele strepen en paarse vlekjes. De vruchten zijn smal, potloodachtig en

blijven lang aan de boom hangen. Hier tegenover staat een **Gele trompetboom** (*Catalpa ovata*), uit China. De bloemen zijn wit met een gele blos, waardoor ze van een afstand dofgeel lijken.

Hier kunnen we bovenin een van de lantarenpalen een zogenaamde "keverval" zien. Dit is een metalen rooster van ongeveer 30 bij 30 cm, bedekt met lijm en lokstof, waarmee iepenspintkevers - de verspreiders van de iepziekte - worden gevangen. Ze worden geplaatst op een hoogte van ongeveer 3 meter, de vlieghoogte van de kevers. Elk jaar wordt een netwerk van deze vallen over de stad uitgezet. Dit is een van de maatregelen die in Amsterdam worden genomen om de iepziekte te bestrijden.

14. Nu een heel kort stukje linksaf.

Rechts een **Koreaanse haagbeuk** (*Carpinus koreana*). Dit is een van de meest levenskrachtige van de *Carpinus*-soorten. Het blad is vrij klein en verkleurt naar dieprood. Daarom wordt deze soort veel in bonsai toegepast.

15. En meteen weer rechts aanhouden.

Vlak aan het water een nog kleine **Vijvercypres** (*Taxodium ascendens 'Nutans'*), een soort die hier niet vaak te zien is. Hij staat net als de Moerascypres in de moerassen van het zuidoosten van de VS, maar blijft kleiner. De naaldjes zijn heel kort en staan enigszins rechtop.

Op de hoek van het grote gazon links een **Gewone esdoorn** (*Acer pseudoplatanus*), uit de gebergten van Midden-Europa. De bladeren zijn vijflobbig en hebben een gezaagde rand. De zaden ontkiemen gemakkelijk en aan het eind van de winter zijn er onder de boom al veel kiemplantjes te zien.

Rechts in het halfrondje een groepje **Witte paardenkastanjes** (*Aesculus hippocastanum*).

En enkele meters verder een groep **Opgaande haagbeuken** (*Carpinus betulus 'Fastigiata'*). Naast de wilde soort, die een brede afgeronde kroon heeft bestaat deze veel toegepaste cultivar, die opgaande takken heeft.

Hier tegenover een **Siebolds appel** (*Malus toringo*), uit Japan en Korea. Een kleine Sierappel, die vrij laat bloeit, eind mei, met heel veel witte bloemen. Het blad heeft een mooie gele herfstkleur. Er komen veel vruchtjes aan, geel, soms iets rood, mooi rond, maar niet groter dan een erwt.

16. Bij de kleine kruising lopen we een klein stukje door.

In het kleine gazon rechts twee **Witte abelen** (*Populus alba*), gemakkelijk te herkennen aan de ruitvormige poriën ('wybertjes') op de witte stam en het blad dat aan de onderzijde witviltig is.

Verder nog twee fraaie **Hongaarse eiken** (*Quercus frainetto*), met grote leerachtige bladeren, waarvan de lobben een klein beetje naar achteren omkrullen.

En in het gazon hier tegenover twee **Noorse esdoorns** (*Acer platanoides 'Schwedlerii'*). Dit is een cultivar uit de 19e eeuw, waarvan het jonge blad roodbruin is en prachtig contrasteert met de gele bloempjes. In de zomer kleurt het grijsgroen tot bruin en in de herfst purper.

17. Nu keren we om en gaan rechtsaf.

Op het grote gazon aan de linkerkant zien we diverse bijzondere bomen. Een **Katsuraboom** (*Cercidiphyllum japonicum*), uit Japan. De bladeren lijken veel op die van

de Judasboom, die hier vlakbij staat, maar daar staan ze verspreid en bij deze tegenover elkaar. Omdat de bladvoet hartvormig is wordt hij ook wel Hartjesboom genoemd. Enkele exemplaren van de **Zweedse meelbes** (*Sorbus intermedia*), die tot ver in het noorden voorkomt. De benaming 'intermedia' is goed gekozen, want de blad-vorm is een overgang tussen het gave blad van de Meelbes (*S. aria*) en het samengestelde blad van de Lijsterbes (*S. aucuparia*).

Op de glooiing een **Anna Paulownaboom** (*Paulownia tomentosa*), uit China, vernoemd naar koningin Anna Paulowna, met grote viltachtige bladeren, die in mei met mooie staande lilakleurige trossen bloeit.

Hiernaast een **Judasboom** (*Cercis siliquastrum*), met als bijzonder verschijnsel dat de bloemen, en dus ook de peulen, direct op het hout groeien, zogenaamde cauliflorie.

Ook zien we hier nog een **Tulpenboom** (*Liriodendron tulipifera*), die we op Wandeling 1 al tegenkwamen.

Een **Sierappel** (*Malus 'Rudolph'*). Dit is een zeer winterharde Amerikaanse cultivar, die speciaal geselecteerd is om de strenge winters daar te overleven. De sierwaarde zit in de fraaie donker paarsroze bloemen. De appeltjes zijn oranjegeel en vrij klein.

18. Hier keren we weer terug op het verharde pad van nummer 17.

Op de hoek een **Winterlinde** (*Tilia cordata*), naar de afmetingen van het blad ook wel Kleinbladige linde genaamd. Ze onderscheiden zich van de overige Lindes doordat de bloemetjes enigszins opgericht staan, terwijl ze bij de andere soorten meestal hangen.

Aan de overkant een rij **Krimlindes** (*Tilia x europaea 'Euchlora'*). Dit is een hybride die in de 19e eeuw vermoedelijk op de Krim is ontstaan. Bij oudere bomen gaan de takken naar beneden groeien, waardoor een nogal warrige koepel ontstaat. Dat is hier nog niet te zien.

En iets verderop een **Boomhazelaar** (*Corylus colurna*), uit de Balkan en Turkije. Deze heeft een zeer ruwe, kurkachtige schors en bladeren met een dubbel gezaagde rand. De hazelnoten zitten stevig ingepakt in een grillig, fijngesneden omhulsel.

19. En nu gaan we met een scherpe hoek linksaf.

Links op het gazon een Hollandse linde, ook wel **Breslause linde** (*Tilia x europaea 'Wratisslawensis'*). Een majestueuze boom met zware stam, in de herfst met goudgeel blad. Dit is een cultivar, ontstaan in 1898 op de stadskwekerij van Breslau, het tegenwoordige Wrocław.

Iets hierachter een **Smalbladige ruwe berk** (*Betula pendula 'Laciniata'*). Berken zijn doorgaans al sierlijk en slank, maar deze doet er nog een schepje bovenop. Laciniata betekent ingesneden en dat kunnen we duidelijk aan het blad zien.

Vervolgens een imposante **Robusta-populier** (*Populus x canadensis 'Robusta'*), waarvan er een groot aantal in het park staan. Dit is een cultivar van de Canadese populier, die zelf een kruising is van een Europese en een Amerikaanse soort. Canadapopulieren zijn snelle groeiers, die niet erg oud worden. Ze worden gebruikt als leveranciers van cellulose, windbrekers en snelle aankleders van nieuwbouwwijken.

Aan de overkant direct achter het gazon een **Oost-erse netelboom** (*Celtis australis*), afkomstig uit Zuid-Europa, waar ze als straatbomen staan en 20 m hoog kunnen worden. De bladeren zijn lang, met een sterk toegespitste top en drie markante hoofdnerf die uit de bladvoet ontspringen.

Rechts hiernaast enkele struiken van het **Geelhout** (*Cladrastris kentukea*), uit het zuidoosten van de VS. De bladeren zijn geveerd samengesteld en kleuren in de herfst helemaal geel. Ook het hout is als het vers gezaagd is geel.

20. *Het eerste verharde pad rechtsaf, met het water dus aan de linkerkant*

Eerst een kleine boom met veel takken, dun, hangend, zigzaggend. Dit is een **Chinese dadelboom** (*Ziziphus jujube*). De vruchten zijn peervormige steenvruchten. Volrijp zijn ze bruin tot goudgeel met een stevige dikke schil. Aan deze boom zullen we ze niet gauw zien, maar af en toe zijn ze op de markt te koop.

De hoek is geheel beplant met de **Kansenboom** (*Clerodendrum trichotomum*), eigenlijk een struik, afkomstig uit China. Het is een laatbloeiër, augustus, maar dan mag hij er ook zijn met zijn prachtige witte kroonblaadjes en rode kelkblaadjes. En nog mooier zijn even later de vruchten, metaalblauwe bessen met rode kelkbladeren. Hij wordt ook wel pindakaasboom genoemd. Als u over het blad wrijft weet u meteen waarom.

Enkele **Rode esdoorns** (*Acer rubrum 'Tilfort'*), uit het oosten van Noord-Amerika, waar ze in moerassen en op rivieroeveren staan. Aan deze bomen is heel veel rood: de knoppen, het jonge blad, de bloemen en het herfstblad. Ook de vruchten zijn sterk rood aangelopen.

Op het gazon een stevige **Treurwilg** (*Salix sepulcralis 'Chrysocoma'*). *Chrysocoma* betekent 'gouden lokken'. Dat maakt hij helemaal waar met zijn lange, dunne hangende twijgen, die inderdaad goudgeel zijn. Dit is een kruising van een Europese en een Chinese soort.

Een grote **Hartbladige elz** (*Alnus cordata*), uit Zuid-Europa. Het blad heeft een hartvormige voet, een toegepitste top en een fijn gezaagde rand. Een goed winterkenmerk is dat de propfen alleenstaand zijn en groter dan die van alle andere elzen.

Een **Schietwilg** (*Salix alba*). Een snelle groeier met smalle, zilverachtig behaarde blaadjes. De katjes worden in het vroege voorjaar niet bestoven door de wind, maar door insecten. En wie kent niet de knotwilgen die zo uitstekend in ons vlakke, groene landschap passen? Rechts zien we in een populier op enkele meters hoogte een uilenkast.

20a. *Hier kunt u een klein facultatief uitstapje maken. Niet gemakkelijk voor wie niet zo goed ter been is en niet toegestaan voor honden. U kunt onderweg links even het houtsnipperpad opgaan, vervolgens op het gazon enkele interessante bomen bekijken, daarna het houtsnipperpad teruglopen en de route bij nummer 21 vervolgen.*

Een **Rondbladige beuk** (*Fagus sylvatica 'Rotundifolia'*). Het blad van natuurlijke soort heeft een spitse top, maar bij deze speling der natuur is hij rond. Gevonden in 1872 in Engeland en daarna door een boomkweker in cultuur

genomen. Een Roodbladige **Japanse zelkova** (*Zelkova serrata 'Flekova'*). Een struikachtige cultivar uit de VS met een mooie oranje-rode herfstkleur. Zelkova's zijn nauw verwant aan de Iepen.

Een **Sierappel** (*Malus baccata 'Street parade'*). Deze heeft een rijke bloei, hagelwit. Het is een afstammeling van een Amerikaanse soort, die omstreeks 1980 in Nederland verder ontwikkeld is. Omdat de zoon van de boomkweker in die tijd in een straatparade-orkest optrad heeft hij deze naam gekregen.

Een **Schietwilg 'Liempde'** (*Salix alba 'Liempde'*). Dit is een van de meeste aangeplante wilgencultivars in ons land. Ze hebben een doorgaande stam en recht opgaande zijtakken, hetgeen bij dit exemplaar goed te zien is.

21. We vervolgen het verharde pad en zien meteen rechts:

Een **Gevlekte Gewone esdoorn** (*Acer pseudoplatanus 'Leopoldii'*). Deze boom heeft onregelmatig gevlekte en gespikkelde bladeren. Een Belgische cultivar uit 1864, vernoemd naar koning Leopold.

En verder rechts aan het pad een rij **Valse Christusdoorns** (*Gleditsia triacanthos 'Inermis'*). De natuurlijke soort staat in het zuidoosten van de VS en heeft op stam en takken imposante doorns. De exemplaren hier zijn echter cultivars die ongedoord zijn. Dubbelvals dus.

22. Aan het eind schuin oversteken naar de twee stenen leeuwen en de Artsenijhof inlopen.

De Artsenijhof is een van de mooie erfstukken van de Floriade van 1972 en wordt onder auspiciën van de Vrienden van het Beatrixpark wekelijks onderhouden door een grote groep vrijwilligers. Er staan meer dan 200 verschillende soorten kruiden.

Het vierkante perk voor de Artsenijhof is kort geleden beplant met een aantal **Wilde appels** (*Malus sylvestris*), nog zonder naambordje. Karakteristiek zijn de takken die boogachtig omhoog gaan met dwars daarop de kortloten die vaak uitlopen in een punt, zogenaamde 'valse takdoorns'. De Wilde appel is een van de stamouders van al onze tegenwoordige rassen.

22a. Artsenijhof Zuid

Links een **Wegedoorn** (*Rhamnus catharticus*), soms boom, soms struik, sterk vertakt, die bij ons weliswaar inheems is, maar nogal zeldzaam. De schors en de bessen werden vroeger veel gebruikt als laxermiddel, maar dat was wel een paardenmiddel.

In de hoek schuin hier tegenover een **Zwarte moerbeï** (*Morus nigra*). Het blad is hartvormig, glanzend groen, maar ruw van boven en bleekgroen en dicht behaard aan de onderkant. Vanwege deze beharing wordt deze soort niet gebruikt voor de teelt van zijderupsen. De vruchten zijn roodachtig en naar men zegt de lekkerste van alle moerbeisoorten.

Met het nodige geduld en een beetje geluk kunt u bij de bogen soms een mees in een van de rechthoekige openingetjes in de palen zien in- en uitvliegen. Een enkele keer maken ze hier ook nesten in, veilig voor rovers. Een vogelkenner heeft wel eens geluiden van jonge meesjes gehoord.

22b. Artsenijhof Midden

Links een **Wilde kardinaalsmuts** (*Euonymus europaeus*). Een zeer levenskrachtige boom of struik, die twee zware aanvallen per jaar glanzend

overleeft. In de winter door konijnenvraat, vooral in de duinen, en in de zomer door de kardinaalstippelmot. We kennen hem niet zozeer aan de bloemen, maar aan de vruchten. Die hebben een opvallend purperrood vierdelig omhulsel, waarin een klein oranje bolletje zit.

Rechts in de hoek een **Grove den** (*Pinus sylvestris*), een inheemse soort die ooit 'even weggeweest' is. De naalden zijn grijsgroen en korter dan die van de Zwarte den. Een pionier die genoeg neemt met droge, voedselarme gronden, zoals de Veluwe, maar wel veel licht nodig heeft. Het hout wordt grenenhout genoemd.

In de andere hoek een **Fijnspar** (*Picea abies*), onze ouderwetse kerstboom met zijn scherpe, korte naaldjes, die zich in onze huiskamers niet prettig voelde omdat hij uit een koel en vochtig gebied kwam en vaak al spoedig zijn naalden liet vallen. De schors is roodachtig en daarom wordt hij in Duitsland Rottanne genoemd. Het hout staat bekend als vurenhout.

Hiernaast een **Walnoot** (*Juglans regia*), ooit door de Romeinen naar onze streken meegebracht. Walnoten hebben een grijsachtige, gegroefde stam. Ze worden vooral geteeld vanwege de vruchten, maar ook om het kostbare hout.

22c. *Artsenijhof Noord*

Een **Amandelboom** (*Prunus dulcis*), uit Zuid-Europa, waaraan we helaas nooit rijpe vruchten zullen zien omdat ons klimaat dat eenvoudigweg niet toelaat, maar die ons elk voorjaar opnieuw korte tijd verrast met zijn prachtige bloei. Een **Kwee** (*Cydonia oblonga*), van origine uit de omgeving van de Kaspische Zee. De vruchten hebben aanvankelijk een zachte vacht, die bij rijping loslaat. Maar dan is hij nog niet eetbaar. Dat wordt hij pas na koken. De slijmlaag om de pitten werkt verzachtend bij mond- en keelontstekingen.

23. *Bij de uitgang van de Artsenijhof links, dan meteen weer rechts, het rode Boerenweteringpad.*

Op de hoek een **Wilde lijsterbes** (*Sorbus aucuparia*). Een inheemse boom, die beslist geen koukleum is, want hij kan het tot bijna de poolcirkel uithouden. De bladeren zijn samengesteld, geveerd. De bloemen staan in tuilen, de vruchten in oranje trossen en worden graag door de vogels gegeten. Aan de overkant staan in boomcirkels drie nieuw geplante Eiken, nog zonder naambordje.

24. *Naar de uitgang van het park, waar u ook begonnen bent.*

